

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИГОТОВЛЕННЯ ТА ПОРЯДОК ОБІГУ ГОРІЛЧАНИХ ВИРОБІВ В УКРАЇНІ

Мельник Тетяна Миколаївна

викладач юридичних дисциплін

Пилипчук Ірина Ігорівна

студентка юридичного відділення

Галицький коледж імені В'ячеслава Чорновола

м. Тернопіль, Україна

Анотація. У статті розглянуто деякі аспекти виготовлення та порядку обігу горілчаних виробів в Україні, а також його правове врегулювання відповідно до норм чинного національного законодавства. З'ясовано основні причини зростання «тіньового» ринку горілчаних виробів та зроблено висновки щодо боротьби з ним.

Ключові слова: алкогольні напої, слабоалкогольні напої, пиво, пиво безалкогольне, виготовлення алкогольних напоїв, обіг алкогольних напоїв, імпорту, експорт алкогольних напоїв, «тіньовий» ринок, адміністративна відповідальність.

Пияцтво та алкоголізм мають доволі давню свою історію, а люди дізналися про їх негативні наслідки не менш, аніж за 8 000 років до нашої ери. Поява виноградарства та виготовлення керамічного посуду, спричинило для людства неабияку можливість для його виготовлення та зберігання. З часом, з'явилася досить широка правова база щодо регулювання суспільних відносин, пов'язаних із виготовленням та обігом таких товарів. Горілчані вироби завжди були «популярними» й будуть надалі, оскільки вони «примирюють людину з дійсністю», а тому держава повинна дбати про те, аби при постійному попиті на них уникнути різноманітних зловживань під час їх виробництва та продажу.

Слід відмітити, що дослідженнями окремих аспектів розвитку ринку горілчаних виробів займаються як практики, так і науковці-теоретики, серед яких: В. Голик, В. Гончарук, А. Дрига, Л. Деткова, Т. Крушельницька та ін.

Слушно підмітив Циганок Н. О., що за своєю прибутковістю галузь алкогольного виробництва в Україні для державного бюджету займає одне з чільних місць. Проте, за останні роки в національній економіці спостерігаємо парадоксальну ситуацію, коли з одного боку, «статистика фіксує постійне зниження виробництва алкогольних напоїв, а з другого — стабільний, а іноді й зростаючий рівень їх споживання» [1, с. 186].

Вбачаємо, що основними причинами даного парадоксу виступають недосконале законодавство з регулювання та оподаткування підприємств у сфері виробництва й продажу алкоголю, відсутність скоординованої регуляторної державної політики, а також інтенсивне зростання «тіньового» ринку з продажу горілчаних виробів тощо. І хоч на сьогоднішній день в Україні таки існує ряд нормативно-правових актів, які начебто врегульовують відносини щодо таких товарів, проте серед пріоритетних завдань законотворця повинне бути завдання щодо вдосконалення законодавства, яке б детально регулювало відносини, що виникають в процесі руху товарів від виробника до споживача, оскільки, чим багатогранніша та складніша сфера правового впливу, тим складніше створювати для неї досконалий нормативно-правовий регулятор [2].

Визначення терміна «алкогольні напої» наведено у Законі України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального» [3]. Так, відповідно до ст. 1 згаданого Закону законодавець дає наступні визначення: «алкогольні напої — продукти, одержані шляхом спиртового бродіння цукровмісних матеріалів або виготовлені на основі харчових спиртів з вмістом спирту етилового понад 0,5 відсотка об'ємних одиниць, які зазначені у товарних позиціях 2203, 2204, 2205, 2206 (крім квасу «живого» бродіння), 2208 згідно

з УКТ ЗЕД, а також з вмістом спирту етилового 8,5 відсотка об'ємних одиниць та більше, які зазначені у товарних позиціях 2103 90 30 00, 2106 90 згідно з УКТ ЗЕД;

слабоалкогольні напої – алкогольні напої з вмістом етилового спирту від 0,5 до 8,5 відсотка об'ємних одиниць та екстрактивних речовин не більш як 14,0 г на 100 куб. см, виготовлені на основі водно-спиртової суміші з використанням інгредієнтів, напівфабрикатів та консервантів, насичені чи ненасичені діоксидом вуглецю;

пиво – насичений діоксидом вуглецю пінистий алкогольний напій із вмістом спирту етилового від 0,5 відсотка об'ємних одиниць, отриманий під час бродіння охмеленого сусла пивними дріжджами, що відноситься до товарної групи УКТ ЗЕД за кодом 2203;

пиво безалкогольне – насичений діоксидом вуглецю пінистий напій, одержаний під час бродіння охмеленого сусла пивними дріжджами з об'ємною часткою спирту не більш як 0,5 відсотка, отриманий шляхом діалізу або переривання головного бродіння, або виготовлення пивного сусла зі зниженою часткою сухих речовин у початковому суслі, що відноситься до товарної групи УКТ ЗЕД за кодом 2202» [3].

Можемо спостерігати, що виробництво і обіг алкогольних напоїв репрезентує широко галузевий процес господарювання, який складається з комерційних операцій що пов'язані з виготовленням підакцизних товарів. А акцизне оподаткування – найважливіша умова дотримання виробництва та обігу алкогольних напоїв. Не менш важливими залишаються і законна реєстрація, належна якість, охорона, безпечність та виконання правил оптової і роздрібної торгівлі такими товарами. Право на виготовлення горілчаних напоїв мають усі суб'єкти господарювання незалежно від форм власності за умови одержання спеціального дозволу чи ліцензії [3]. Це право буде законним, якщо алкогольні напої повинні відповідати вимогам затверджених і зареєстрованих у встановленому законодавством порядку нормативних документів, які діють на території України та відповідають їх вимогам [4].

Виготовлені алкогольні напої підлягають обов'язковому маркуванню, що включає відображення виробниками та імпортерами на алкогольних напоях інформації про законність походження цієї продукції, а також про її відповідність вимогам якості і безпеки для кінцевих споживачів. Незалежно від того чи виробляються алкогольні напої на території України, чи імпортуються позначаються марками акцизного податку, зразки яких затверджуються Кабінетом Міністрів України [5].

Під обігом слід розуміти такі господарські операції як: імпорт, експорт, транспортування, зберігання, оптову і роздрібну торгівлю ними. Загалом наведені операції становлять ланцюг постачання алкогольних напоїв від виробників до продавців, і далі, до кінцевих споживачів цієї продукції. Особливістю обігу алкогольних напоїв є комерційна мета господарської діяльності, одержання доходу від окремих господарських операцій, включених до ланцюга постачання алкогольних напоїв від виробника до кінцевого споживача. За класифікацією обіг можна поділити на оптову та роздрібну, а от особисте споживання не вважається обігом. Імпорт, експорт алкогольних напоїв здійснюється суб'єктами господарювання всіх форм власності без ліцензії. Обіг алкогольними напоями регламентований правилами та здійснюється у спеціально відведених місцях, за фіксованими мінімальними оптово-відпускними і роздрібними цінами, розмір яких встановлюється Постановою КМУ шляхом внесення змін у Додаток до Постанови від 30 жовтня 2008 р. № 957 «Про встановлення розміру мінімальних оптововідпускних і роздрібних цін на окремі види алкогольних напоїв» [5].

Слід згадати й про істотні ознаки незаконного виробництва та обігу алкогольних напоїв як різновиду злочинного підприємництва, до яких варто віднести:

- порушення встановленого порядку ведення господарської діяльності щодо виробництва і поводження з алкогольними напоями;
- умисна форма вини;
- корисливі мотиви;

- спрямованість на одержання незаконних доходів від збуту алкогольних напоїв;

- заподіяння істотної шкоди фінансовим інтересам держави, місцевого самоврядування, а також ставлення під загрозу життя і здоров'я споживачів незаконно виготовлених алкогольних напоїв.

В підсумку слід зазначити, що на рівні адміністративної відповідальності до ст. 156 Кодексу України про адміністративні правопорушення [6] 2 грудня 2020 року були внесені зміни [7], які посилили відповідальність за порушення правил торгівлі пивом, алкогольними, слабоалкогольними напоями, тютюновими виробами, електронними сигаретами та рідинами, що використовуються в електронних сигаретах, пристроями для споживання тютюнових виробів без їх згоряння.

Таким чином, можна дійти висновку, що порядок обігу та виготовлення алкогольних напоїв бере свій початок ще з сивої давнини і активно розвивається, доповнюється, кодифікується та конкретизується в сьогоdnішній день в чітко встановлений нормативно-правових актах. Наслідки незаконного виробництва та обігу горілчаних виробів негативно можуть вплинути на економіку держави, міжнародний авторитет держави, населення та здоров'я громадян держави, інститут сім'ї, та й подальший розвиток держави загалом. А тому першочерговим завданням держави є проведення реформи спиртової галузі, яка давно визріла. Її реалізація буде потужним стимулом для розвитку виробництва. Демоніполізація галузі неодмінно стане двигуном її розвитку – дасть змогу створювати додану вартість всередині країни та робочі місця, вивести левову частку ринку з тіні і наповнити бюджети всіх рівнів податками.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Циганок Р. О. Сучасний стан правового регулювання виробництва та обороту горілчаних виробів в Україні. *Економічна теорія та право*. № 1 (24) 2016. С. 185-196. URL : <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/1-185-196.pdf>

2. Про внесення змін до деяких законів України щодо спрощення регулювання виробництва та обігу пива, удосконалення окремих положень щодо продажу пива та інших алкогольних напоїв : Закон України від 22 березня 2018 року № 2376-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2018, № 18, ст. 168. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2376-19#top>
3. Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, коньячного і плодового, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального: Закон України від 19 грудня 1995 року № 481/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1995, № 46, ст. 345. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/481/95-вр#Text>
4. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів : Закон України від 6 грудня 2018 року № 2639-VIII. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2019, № 7, ст. 41. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text>
5. Про внесення змін у додаток до постанови Кабінету Міністрів України від 30 жовтня 2008 р. № 957 : Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2011 р. № 819. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-2011-п#Text>
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради УРСР*, 1984 р., додаток до № 51, ст. 1122. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
7. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження обігу підакцизних товарів, пристроїв для споживання тютюнових виробів без їх згоряння та посилення контролю за продажем таких товарів : Закон України від 2 грудня 2020 року № 1019-IX. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2021, № 15, ст. 125. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1019-20#n6>